ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

«Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ
НАО «ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л. Н. ГУМИЛЕВА»
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

Экономика ғылымдарының докторы, профессор Байжолова Раиса Әлиқызының мерейтойына арналған **«ҚАЗАҚСТАН ЭКОНОМИКАСЫ: ШЫНДЫҚТАР МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАР»** атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ
25 қаңтар 2025 ж.

СБОРНИК ТРУДОВ
международной научно-практической конференции **«ЭКОНОМИКА КАЗАХСТАНА: РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ»,** посвященной юбилею доктора экономических наук, профессора Байжоловой Раисы Алиевны.
25 января 2025 г.

PROCEEDINGS
of the international scientific and practical conference **«ECONOMY OF KAZAKHSTAN: REALITIES AND PROSPECTS»**, dedicated to the anniversary of Doctor of Economics, Professor Raissa Alievna Baizholova.
January 25, 2025

Астана, Қазақстан
Astana, Kazakhstan

УДК 338 (574)
ББК 65.9 (5Каз)
Қ 18

Рецензенты:
Галиева А.Х. – д.э.н., профессор, «Esil University», г. Астана, Республика Казахстан
Хойч А. - доктор PhD, ассоциированный профессор, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан

Редакционная коллегия
Шалболова У. Ж. – главный редактор, д.э.н., профессор, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан
Майдырова А. Б. - д.э.н., профессор, заведующий кафедрой, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан
Байжолова Р. А. - д.э.н., профессор, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан
Санг-Кью Ли - доктор PhD, профессор, Андонгский национальной университет, г.Андонг, Южная Корея
Каштякова Элена - доктор PhD, ассоциированный профессор, Экономический университет Братиславы, г.Братислава, Республика Словакия
Егембердиева С. М. - д.э.н., профессор, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан
Жанабаева Ж.К. - к.э.н., ассоциированный профессор, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан
Исаева Б.К. - доктор PhD, и.о. доцента, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан
Ергалиев Р.Е. – магистр экономики, старший преподаватель, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан
Досмаганбетов Н.С. - магистр экономики, докторант, Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, г. Астана, Республика Казахстан

ISBN 978-601-385-042-9

«Қазақстан экономикасы: шындықтар мен перспективалар»: халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинағы / У.Ж. Шалболованың жалпы редакциясымен. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2025. - 513 б.

«Экономика Казахстана: реалии и перспективы»: сб. материалов межд. науч.-практ. конференции / под. общей ред. Шалболовой У.Ж.. – Астана: Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева, 2025.- 513 с.

Works of the international scientific-practical conference «Economy of Kazakhstan: Realities and Prospects» / under the general editorship of U.Zh. Shalbolova. – Astana: L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2025.- 513 p.

УДК 330.010 (574)
ББК 65.050 (5Каз)
ISBN 978-601-385-042-9
© Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2025
© Евразийский Национальный университет им. Л. Н. Гумилева, 2025
© L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2025

МАЗМҰНЫ
СОДЕРЖАНИЕ
CONTENTS

ӨМІРБАЯН 9

ҚҰТТЫҚТАУЛАР 15

Аббасов Э. Т. КӘСІПКЕРЛІККЕ ТАРТУ ЖАСТАР ЖҰМЫССЫЗДЫҒЫН ТӨМЕНДЕТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ 22

Абдырахманова А. А. БАЛАЛЫ ОТБАСЫЛАРДЫ ӘЛЕУМЕТТІК ҚОЛДАУ ШАРАЛАРЫ ТУРАЛЫ 27

Абылкасимова Ж.А., Ибраева А.К., Акишева Д.М. ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ТРУДА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ 32

Ажикенов А.Б. ПОВЫШЕНИЕ ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТИ МНОГОКВАРТИРНЫХ ЖИЛЫХ ДОМОВ (НА ПРИМЕРЕ ГОРОДА АСТАНА) 34

Азылканова С.А. ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ КАЗАХСТАНА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ 38

Айдархан З.А. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚАРЖЫ ИНКЛЮЗИЯСЫ: ЕЛДЕГІ ХАЛЫҚТЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ ҚОЛЖЕТІМДІЛІГІ 41

Аймурзина Б.Т., Каменова М.Ж. ФИНАНСОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА КАЗАХСТАНА 45

Амангелды Г. ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСЛОВИЯХ ИНТЕГРАЦИИ 49

Аминова А.А. ТҰРҒЫН ҮЙ НАРЫҒЫНЫҢ ЖАҒДАЙЫ МЕН ПРОБЛЕМАЛАРЫ (ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСЫ МЫСАЛЫНДА) 52

Асанов Н.Ж. ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭКСПОРТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИИ В ГАЗОВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ 58

Асемхан А.А. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ БИЗНЕС ПЕН КОРПОРАТИВТІК МӘДЕНИЕТТІҢ ӘЛЕУМЕТТІК ЖАУАПКЕРШІЛІГІ: ТҰРАҚТЫ ДАМУДАҒЫ РӨЛІ 61

Асылхан А.А. ӨНЕРКӘСІПТІК КӘСІПОРЫНДАРДА БИЗНЕС-ПРОЦЕСТЕРДІ БАСҚАРУДЫ ЖЕТІЛДІРУ 66

Ашим А.А. РОЛЬ АУДИТА ЭФФЕКТИВНОСТИ В ПОВЫШЕНИИ ПРОЗРАЧНОСТИ И РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ 69

Әбдіжәлел А.А. УПРАВЛЕНИЕ ФИНАНСОВЫМИ ПОТОКАМИ ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЕКТА 74

Әуесхан Ғ.А. ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДА ГЕНЕРАЦИИ ЦИФРОВОГО ПРОФИЛЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ IT-СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ НА ОСНОВЕ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МОДЕЛИ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБУЧЕНИЯ 79

Баймагамбетова А.А., Сейтхожина Д.А. ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ДОБЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ КАЗАХСТАНА: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ........ 84

Балгынбек Д. АНАЛИЗ РОЛИ И ПУТИ “ЗЕЛЕНОГО УНИВЕРСИТЕТА” В ПРОДВИЖЕНИИ РЕГИОНАЛЬНОГО УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ....................................88

Баштовая А.С., Жолдоякова Г.Е. ВЛИЯНИЕ НАЛОГОВ НА РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН....................................93

Бегімбай К.М. АНАЛИЗ МИРОВЫХ ПРАКТИК ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ СТРУКТУРНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ....................................96

Бейсекенова К.С. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ РЫНКА НЕДВИЖИМОСТИ В КРУПНЫХ ГОРОДАХ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН....................................99

Бисембиева Ж.К. АДАМИ КАПИТАЛ САПАСЫНЫҢ ДАМУЫН БОЛЖАУДЫҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ӨЗЕКТІЛІГІ....................................104

Богомолова И.П., Шатохина Н.М., Бородкина А.С. УПРАВЛЕНИЕ СЫРЬЕВОЙ ДИВЕРСИФИКАЦИЕЙ ПРОИЗВОДСТВА ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ ПРОДУКТОВ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ КОНДИТЕРСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В УСЛОВИЯХ ИМПОРТОЗАМЕЩЕНИЯ....................................110

Габдушев Т.А. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЗАНЯТОСТИ ТРУДОСПОСОБНЫХ МАЛООБЕСПЕЧЕННЫХ ГРАЖДАН....................................114

Джангарашева А.Р., Забекова Д.А. ЭВОЛЮЦИЯ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ КИТАЯ: УРОКИ ДЛЯ КАЗАХСТАНА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ....................................119

Джумагулова Ж.Х., Кушкалиева С.И. ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА БИЗНЕСТІ ДАМЫТУ СТРАТЕГИЯСЫ....................................123

Досмағанбетов Н.С., Каштякова Э. ИННОВАЦИЯЛЫҚ КЛАСТЕРЛЕРДІҢ ҚАЗАҚСТАН ЭКОНОМИКАСЫН ДАМЫТУДАҒЫ РӨЛІ МЕН МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ....................................126

Дүйсембаев А.А. ҚАЗАҚСТАН ЖӘНЕ АҚШ: ЭКОНОМИКАЛЫҚ САЯСАТТЫҢ САЛЫСТЫРМАЛЫ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ....................................130

Дюсекина М.С. ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІ ДАМЫТУДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛАР ЖӘНЕ РЕТТЕУ АРАСЫНДАҒЫ ТЕҢГЕРІМДІ ҚАТАМАСЫЗ ЕТУДЕГІ МЕМЛЕКЕТТІК САЯСАТТЫҢ РӨЛІ....................................134

Елеубекова Б.Е. ПЕТИЦИЯ АЗАМАТТЫҚ ҚАТЫСУДЫҢ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ....................................139

Ергалиев Р.Е. ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ НА РАЗВИТИЕ ЛОГИСТИЧЕСКИХ УСЛУГ И ЦЕПЕЙ ПОСТАВОК....................................143

Ерімбетова Т.Қ. ЖАҺАНДЫҚ ЖЕТКІЗУ ТІЗБЕКТЕРІНІҢ ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ: ГЕОСАЯСИ ТӘУЕКЕЛДЕР МЕН ЛОГИСТИКАЛЫҚ ШЕШІМДЕР....................................148

Жанбатыр А.Ж. АНАЛИТИКА БОЛЬШИХ ДАННЫХ В МСП И ЭФФЕКТИВНОСТЬ КОМПАНИИ....................................151

Жанұзақова З.Қ. ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В СФЕРЕ ТУРИЗМА: ПРОБЛЕМЫ И ТРУДНОСТИ ВНЕДРЕНИЯ....................................154

Жиенбаева Г.М., Бержанова А.М. ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЕҢБЕК НАРЫҒЫНА ЫҚПАЛЫНЫҢ НЕГІЗГІ АСПЕКТІЛЕРІ....................................158

Жумажанова М.Т. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК ЖЕКЕШЕЛІК ӘРІПТЕСТІК ЖҮЙЕСІН ЦИФРЛАНДЫРУ: МҮМКІНДІКТЕРІ МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ....................................161

Жуматаева Б.А. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ВЕНЧУРЛЫҚ БИЗНЕСТІҢ ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН БОЛАШАҒЫ 165

Жунусова С.А. МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ УЧЕТА И ОТЧЕТНОСТИ ПРИ РЕОРГАНИЗАЦИИ И ЛИКВИДАЦИИ ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ 170

Жусупов Р.С. САНДЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ БӘСЕКЕЛІК ҚАБІЛЕТТІЛІГІНЕ ТИГІЗЕТІН ӘСЕРІ 174

Жұманова Қ.І. ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА АСТАНА ҚАЛАСЫНЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ ПРОЦЕСІН ЖЕТІЛДІРУ 177

Зокирова М.И. ИНКЛЮЗИВНОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ КАК КЛЮЧЕВОЙ ФАКТОР СНИЖЕНИЯ БЕДНОСТИ 181

Икромов К.Т. ФИНАНСОВАЯ ИНКЛЮЗИЯ КАК КЛЮЧЕВОЙ ФАКТОР СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ 185

Исмагулов М.Р. ВОЗДЕЙСТВИЕ ЖИЛИЩНОЙ ПОЛИТИКИ НА УЛУЧШЕНИЕ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ 187

Каиргазинова А.А. ОСОБЕННОСТИ ПРОВЕДЕНИЯ МАРКЕТИНГОВОГО АУДИТА В УСЛОВИЯХ КАЗАХСТАНА 192

Капенова А.Ж. ФИНАНСИРОВАНИЕ МЕДИЦИНСКОЙ СИСТЕМЫ КАЗАХСТАНА: СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ 196

Карибай Д.З., Кожахметов З.К. ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКАНЫҢ КАДРЛЫҚ ӘЛЕУЕТІ: МӘНІ, ДЕҢГЕЙЛЕРІ ЖӘНЕ ҚАЛЫПТАСТЫРЫП, ДАМЫТУДЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ 201

Карымсакова Ж.К. ЦИФРОВИЗАЦИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА КАЗАХСТАНА В КОНТЕКСТЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ОТРАСЛИ 207

Касымгужин И.А. РОЛЬ МАРКЕТИНГА В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТУРИСТСКИХ КОМПАНИЙ КАЗАХСТАНА 211

Кенжеғұл М.О., Сейтхожина Д.А. SMART ЭКОНОМИКАНЫҢ ҚАЛЫПТАСУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАЗАҚСТАННЫҢ АДАМИ КАПИТАЛЫ: ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ 215

Клишанец Ю.А. ЦИФРОВИЗАЦИЯ И УЛУЧШЕНИЕ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ В РЕГИОНАХ КАЗАХСТАНА 219

Колесникова Е.В., Троцкая Д.С. СРАВНЕНИЕ МЕТОДОВ РАСЧЁТА НАЛОГОВОЙ НАГРУЗКИ В КАЗАХСТАНЕ И РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ 222

Култанова Н.Б. МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ РЕГУЛИРОВАНИЯ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ: ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ КАЗАХСТАНА 226

Кусаинова А.Б. ЦИРКУЛЯРНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ДРАЙВЕР ЭФФЕКТИВНОСТИ: ОПЫТ ПРЕДПРИЯТИЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ 230

Кусайнова А.К. ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ДОЛГ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН И ЕГО УПРАВЛЕНИЕ 234

Қадыров Б.Қ. АЙМАҚТАРДА ЖЕРГІЛІКТІ БИЛІК ОРГАНДАРЫ ҚЫЗМЕТІНДЕ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІНІҢ ӨЗЕКТІЛІГІ. 238

Қажыбек І.Ж. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІНДЕ БЮДЖЕТТІК ЖОСПАРЛАУДЫ ЖАҢҒЫРТУ 242

Қожаханов А.А. ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ В ЗДРАВООХРАНЕНИИ 245

Мауадинов Қ.М. АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ САЛАСЫНДА СУДЫ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ- КЕЗЕК КҮТТІРМЕС МӘСЕЛЕЛЕРДІҢ БІРІ 249

Мәден Н.Н. ЖЕРГІЛІКТІ АТҚАРУШЫ ОРГАНДАРДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТТЕРДІ ЦИФРЛАНДЫРУ..254

Мәмиев М.С. ОПТИМИЗАЦИЯ ЦИАНИРОВАНИЯ КАК СПОСОБ ПОВЫШЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ И ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОИЗВОДСТВА 260

Мейрамов Е.К. ПРОБЛЕМА РЫНКА ТРУДА В РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН 264

Мейрамова М.М. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ САЛЫҚ ЕСЕБІНІҢ НОРМАТИВТІК ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕЛУІ 267

Мельник А.Г. ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ КАЗАХСТАНА..272

Мизамбекова Ж.К. ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ В ИНДУСТРИИ ТУРИЗМА И ПУТИ ПРИМЕНЕНИЯ В КАЗАХСТАНЕ..276

Мизанбекова С.К., Джумабаева А.М. ПРОИЗВОДСТВО КАЗАХСТАНСКОЙ ПШЕНИЦЫ В ПОВЫШЕНИИ ЕЕ ЭКСПОРТА 280

Мирақбаров Ж.Ә. ҚАЗАҚСТАН ЖАСТАРЫНЫҢ ӘЛЕУЕТІ МЕН ДАМУ БАҒЫТТАРЫ .285

Молдашов Н.О. БҮГІНГІ ТАҢДАҒЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТЕОРИЯНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ РЕТІНДЕГІ МАҢЫЗЫНЫҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ 288

Музафаров А.А. СОЦИАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННЫЕ ПРОГРАММЫ ЛОЯЛЬНОСТИ КАК ИНСТРУМЕНТ ДОВЕРИЯ И ДОЛГОСРОЧНЫХ ОТНОШЕНИЙ С КЛИЕНТАМИ ..292

Мукушев Т.Б. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА КӘСІПКЕРЛІКТІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ДАМУ БОЛАШАҒЫ...296

Надыбаев Н.Н. СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К АНАЛИЗУ И ОЦЕНКЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНОВ: ИНСТРУМЕНТЫ И МЕТОДЫ 301

Наетова Н.К. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМДАРДАҒЫ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ 305

Найзабекова А.А. РОЛЬ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РАЗВИТИИ АГРОПРОМЫШЕННОГО КОМПЛЕКСА КАЗАХСТАНА 309

Нурсейтова А.Н. ФРАНЧАЙЗИНГ ҮЛГІЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БИЗНЕСТІҢ ДАМУЫНА ӘСЕРІ 314

Нұрланұлы Абдул-Хасен ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ӘУЕ БИЛЕТТЕРІ БАҒАСЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫНА НАРЫҚТЫҚ ФАКТОРЛАРДЫҢ ӘСЕРІ 319

Омарова К.А. ТУРИСТСКИЕ ДЕСТИНАЦИИ КАЗАХСТАНА И САНАТОРНО-КУРОРТНЫЕ ЗОНЫ 323

Плотников Н.А., Жолдоякова Г.Е. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В РК 328

Примбетова С.Ч., Отетилеуов А.О. ЦИФРЛАНДЫРУ – МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІН ТРАНСФОРМАЦИЯЛАУ СТРАТЕГИЯСЫ 333

Разиев К.Б. ҚАЗАҚСТАННЫҢ БАТЫС ӨҢІРЛЕРІНДЕГІ МАЛ АЗЫҒЫН БАЗАСЫН НЫҒАЙТУ МӘСЕЛЕЛЕРІ 338

Раимкулова А.М. ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ЭФФЕКТ РАЗВИТИЯ ВОЗОБНОВЛЯМЫХ ИСТОЧНИКОВ ЭНЕРГИИ: ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ КАЗАХСТАНА 343

Рсалиева А.А., Балғабаева О.Б. ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ И РАЗВИТИЕ РЫНКА ТРУДА СТРАНЫ: ВЗАИМОВЛИЯНИЕ В УСЛОВИЯХ ДИНАМИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ 346

Садыкова Д.А. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО И ЧАСТНОГО СЕКТОРОВ В ПРОДВИЖЕНИИ НАЦИОНАЛЬНЫХ БРЕНДОВ ЧЕРЕЗ КУЛЬТУРУ 353

Салыков А.М. ЭТАПЫ ТРАНСФОРМАЦИИ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ 356

Самархан Г.А. САЛЫҚТЫҚ БАҚЫЛАУДЫҢ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ АХУАЛЫНА ӘСЕРІ 361

Сансызбайұлы Б. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЖАСЫЛ ҚАРЖЫ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ДАМУ КЕЛЕШЕГІ 364

Сапарова Г.К., Аяганова А.Б. ИННОВАЦИИ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ: ПРИМЕР АТЫРАУСКОЙ ОБЛАСТИ 367

Сапиолдаева Б.Қ. ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЗАҢ ШЫҒАРУШЫ ОРГАНЫ ҚЫЗМЕТІНЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІ ЕНГІЗУ 372

Саябаев К.Б. РОЛЬ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ 377

Серік Ш.Қ. ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУДЕ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ 381

Серікова А.Р. ЭНЕРГЕТИКА САЛАСЫНДАҒЫ МАКРОИНДИКАТОРЛАРДЫҢ ОРЫНДАЛУЫН БАҒАЛАУДА МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТТІҢ РӨЛІ 386

Смагулова Ж.Б. ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ ЦИФРОВИЗАЦИИ АПК 390

Султанбек А.С. ИНВЕСТИЦИОННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПО РАЗВИТИЮ НЕФТЕПЕРЕРАБАТЫВАЮЩЕЙ И НЕФТЕХИМИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ КАЗАХСТАНА 394

Сыздыков А.Ж. РОЛЬ ФОНДОВОГО РЫНКА В ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ КАЗАХСТАНА 399

Тасболатов А.Е. ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АУДИТ РАСХОДОВАНИЯ СРЕДСТВ НА РАЗВИТИЕ АВТОДОРОЖНОЙ ОТРАСЛИ КАЗАХСТАНА 403

Тасмағамбетова Н.Б. БЫЛҒАРЫ ӨНЕРКӘСІБІНІҢ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЖАҒДАЙЫ, ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕГЕ ШОЛУ 408

Текиманова А.Б. ВОЗМОЖНОСТИ И ВЫЗОВЫ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ КАЗАХСТАНА КАК НОВОЙ СТУПЕНИ РАЗВИТИЯ СТРАНЫ 413

Темирбекова К.Т., Омарова А.К. НАЛОГОВЫЕ СТИМУЛЫ ДЛЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА: ОПЫТ ЮЖНОЙ КОРЕИ И ВОЗМОЖНОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ В КАЗАХСТАНЕ 417

Токенова Е.С. ВНЕДРЕНИЕ ESG-ФАКТОРОВ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ....421

Төлегенов Ж.С. «ХАЛЫҚ ҮНІНЕ ҚҰЛАҚ АСАТЫН МЕМЛЕКЕТ» ТҰЖЫРЫМДАМАСЫ АЯСЫНДА МЕМЛЕКЕТ ПЕН ҚОҒАМ АРАСЫНДАҒЫ ДИАЛОГТЫ ДАМЫТУ: ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТҰРАҚТЫЛЫҚТЫ ҚАМТАМСЫЗ ЕТУДЕГІ РӨЛІ....426

Турғанбаев Т.Ә. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ТҰРАҚТЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ ҮШІН ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУЛЕРДІ ЦИФРЛАНДЫРУ ӘЛЕУЕТІ....430

Усенқұлова А.А. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА БУХГАЛТЕРЛІК ЕСЕП САРАПТАМАСЫНЫҢ ӘДІСТЕМЕСІН ӘЗІРЛЕУ....434

Хасен А.М. ОПТИМИЗАЦИЯ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ПЛАНИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ....439

Хасен М.Ж. РОЛЬ БАНКОВСКОГО СЕКТОРА В РАЗВИТИИ РЫНКА ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН....443

Хасенова Н.Н. ПЕРЕХОД К КРЕАТИВНОЙ ЭКОНОМИКЕ В КАЗАХСТАНЕ: SWOT-АНАЛИЗ И ПУТИ РЕАЛИЗАЦИИ....447

Цуканова К.А., Воронцова Ю.Н., Ступникова Д.А. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ БИЗНЕС-ПРОЦЕССАМИ В УСЛОВИЯХ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ УГРОЗАМ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ....454

Шаймерденова З.Ж. РОЛЬ КВАЗИГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ НА ФИНАНСОВОМ РЫНКЕ КАЗАХСТАНА....457

Шалболова У.Ж., Салыков А.М. ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИИ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ 461

Шамбыл Қ.Ә. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ АҒЫНДАРЫНА ТАЛДАУ ЖҮРГІЗУ....467

Шоканов Р.А. АМОРТИЗАЦИОННАЯ ПОЛИТИКА ОРГАНИЗАЦИИ, УЧЕТ, АУДИТ И АНАЛИЗ СПОСОБОВ ЕЁ ПРИМЕНЕНИЯ....472

Шохабаева А.С. АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫНДАҒЫ ОЗЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІҢ ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРИБЕСІ....478

Akbota Khassenova ANALYSIS OF THE EFFECTIVENESS OF AGRICULTURAL SUBSIDIES IN KAZAKHSTAN 483

Akhmetov Serik Sergazievich THE IMPACT OF RISKS ON THE EFFECTIVENESS OF PROJECT FINANCING IN KAZAKHSTAN TAKING INTO ACCOUNT THE TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE DERIVATIVES MARKET 488

Magzumova Lazzat Kenzhebekovna GREEN INVESTMENTS AND THEIR IMPACT ON KAZAKHSTAN'S ECONOMIC DEVELOPMENT AS PART OF THE TRANSFORMATION 491

Muratbekov Yelnaz Dauletuly APPLICATIONS IN PUBLIC SECTOR PROCESS REENGINEERING FOR INNOVATION AND EFFICIENCY....495

Saparova Dana Askhatovna ROLE OF INVESTMENTS IN GREEN ECONOMY DEVELOPMENT IN KAZAKHSTAN’S AGRIC.-ULTURAL SECTOR

Toleuova Kamila Barkatovn THE ECONOMICS OF HEALTHCARE INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT IN KAZAKHSTAN: FINANCING, EFFICIENCY, AND GROWTH....503

Zhuman Gabit Sagyndykuly METHODS OF ACCOUNTING FOR INCOME AND EXPENSES: HOW TO PROPERLY ASSESS THE FINANCIAL EFFICIENCY OF BUSINESS....507

инфраструктуры; применение инвестиционно-инновационной модели развития транспортной инфраструктуры.

При формировании транспортной инфраструктуры следует руководствоваться принципами макрорегионов по принципу хабов. При этом инфраструктурный каркас свяжет с Астаной и между собой макрорегионы магистральными автомобильными, железнодорожными и авиалиниями по лучевому принципу. Прежде всего, нужно реализовать основные автодорожные проекты. Это Западный Китай – Западная Европа; Астана-Алматы; Астана-Усть-Каменогорск; Астана-Актобе — Атырау; Алматы Усть-Каменогорск; Караганда-Жезказган-Кызылорда; Атырау-Астрахань. Кроме того, на ее формирование влияют факторы как взаимосвязь между центрами и узлами транспорта; а также техническая обеспеченность и взаимодействие разных видов транспорта.

Список использованных источников

1 Можарова В. В. Транспорт в Казахстане: современная ситуация, проблемы и перспективы развития. - Алматы: КИСИ при Президенте РК, 2021. - 216 с.

2 Ермаков В. С. Казахстан в современном мире. - Алматы: ИД Жибек Жолы, 2017. - 208 с.

3 Бекмогамбетов М.М. Автомобильный транспорт Казахстана: этапы становления и развития. – Алматы, 2021 – С. 94–190.

ӘОЖ 332.85

ТҰРҒЫН ҮЙ НАРЫҒЫНЫҢ ЖАҒДАЙЫ МЕН ПРОБЛЕМАЛАРЫ (ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСЫ МЫСАЛЫНДА)

Аминова Аружан Ардаковна
aru_021208@gmail.com
7M04102 – Экономика ББ магистранты, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі - Тлесова Э.Б., э.ғ.к,, профессор м.а.

Тұрғын үй нарығы кез-келген елдің экономикасының негізгі компоненттерінің бірі болып табылады, өйткені ол халықтың әлеуметтік әл-ауқатымен, өмір сүру деңгейімен және инфрақұрылымның дамуымен тікелей байланысты. Қазақстанда тұрғын үй нарығы серпінді өзгерістерге ұшырауда, бұл бірқатар факторларға байланысты, олардың ішінде экономикалық, әлеуметтік және демографиялық өзгерістерді, сондай-ақ тұрғын үй құрылысы және несие беру саласындағы мемлекеттік саясат шараларын бөліп көрсетуге болады. Экономикалық тұрақсыздық пен инфляция жағдайында тұрғын үй бағасының өсуі, оның қолжетімділігі және халықтың қалың жігін тұрғын үймен қамтамасыз ету мәселелері ел үшін аса маңызды сын-тегеуріндер болып қала береді [1].

Қарағанды облысы Қазақстанның негізгі өнеркәсіптік өңірлерінің бірі болып табылады, бұл тұрғын үй нарығына ерекше із қалдырады. Өңір жылжымайтын мүлікке, әсіресе Қарағанды, Теміртау, Балқаш және басқа да ірі қалаларда жоғары сұраныспен сипатталады, онда жұмыспен қамтуды және мигранттар ағынын қамтамасыз ететін ірі кәсіпорындар шоғырланған. Соңғы жылдары облыс экономикалық өсуді бастан кешуде, алайда тұрғын үйге қол жетімділік мәселелері ең өткір болып қала береді.

2000 жылдардың басынан бастап Қарағанды облысы, әсіресе ірі қалаларда қарқынды урбанизацияны бастан кешуде. Соңғы жылдары қала халқының саны өсуде (сурет 1), бұл тұрғын үй алаңдарына сұраныстың артуына алып келеді.

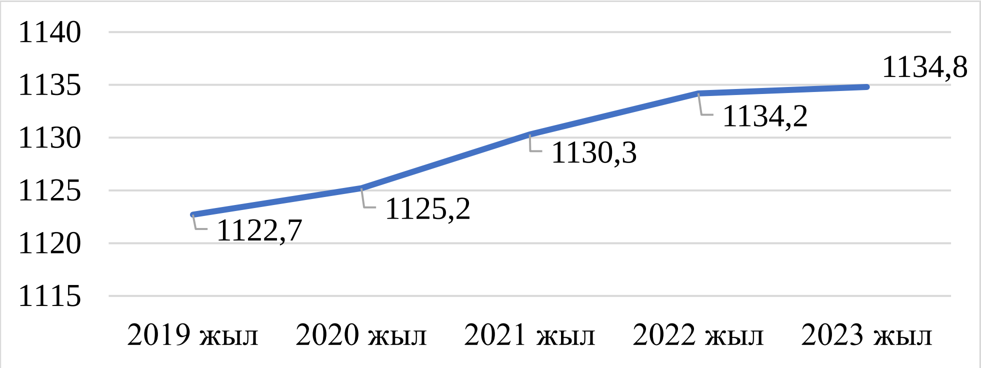

Сурет 1. Қарағанды облысында халық санының өзгеруі, мың адам

Сонымен қатар, бұл халық санының табиғи өсуімен де, Қазақстанның басқа аймақтарынан, тіпті көрші елдерден жұмыс күшінің көші-қонымен де байланысты. Металлургия және көмір сияқты ірі кәсіпорындардың қызметкерлері, сондай-ақ жаңадан келген мамандар қосымша тұрғын үй қорын қажет етеді.

5 жылдағы халықтың орташа өсу қарқыны (2019 жылдан 2023 жылға дейін) 1,077% өскенің көрсетті. Қарағанды облысының халық санының өсуі бірнеше факторларға байланысты болуы мүмкін. Олар туралы анығырақ айтсақ, Қарағанды ірі өнеркәсіптік және экономикалық орталық ретінде, оның ішінде Қазақстанның ауылдық аудандары мен басқа да өңірлерінен жұмыс күшін тартады. Жұмыс күшінің көші-қоны қала халқының көбеюінде, әсіресе өнеркәсіптің өсуіне және жаңа кәсіпорындардың дамуына байланысты маңызды фактор болып табылады. Сонымен қатар табиғи өсу де өз үлесін қосады, бірақ халықтың урбанизациясы мен қартаюы жағдайында бұл мән көбінесе шешуші фактор болып табылмайды. Соңғы фактор жаңа тұрғын үй кешендерін салу, көлікке қолжетімділікті жақсарту және білім беру, денсаулық сақтау мекемелерін кеңейту сияқты инфрақұрылым мен әлеуметтік жағдайлардың жақсаруы да халықтың көбеюіне ықпал етуі мүмкін, өйткені адамдар өмір сүру жағдайлары жақсы жерлерге көшуге тырысады [2].

Қарағанды облысындағы тұрғын үй нарығының ағымдағы жай-күйінің елеулі аспектілерінің бірі жылжымайтын мүлік бағасының тұрақты өсуі болып табылады (кесте 1). Соңғы жылдары өңір тұрғын үй бағасының өсуін бастан

кешуде, бұл Қазақстандағы жалпы экономикалық жағдайдың көрінісі болып табылады, мұнда құрылыс материалдары мен мердігерлердің қызметтері бағасының өсуі тұрғын үй құнына айтарлықтай әсер етеді.

Кесте 1 - Қарағанды облысында м^2 үшін тұрғын үйдің орташа бағасы

Жылдар	м^2 тұрғын үйдің орташа бағасы (теңгемен)	Бағаның өсу қарқыны, %
2019	210 000	-
2020	220 000	4,8%
2021	240 000	9,1%
2022	250 000	4,2%
2023	260 000	4,0%

Кесте мәліметтері бойынша, 5 жыл ішінде Қарағанды облысындағы тұрғын үй бағасы тұрақты өсуді көрсетеді. Тұрғын үйдің бір шаршы метрінің орташа бағасы 2019 жылғы 210 000 теңгеден 2023 жылы 260 000 теңгеге дейін 50 000 теңгеге ұлғайды. Бұл осы кезеңдегі 23,8% өсімді білдіреді.

Қарағанды облысында тұрғын үй бағасының өсу қарқынының көрсеткіштері жылдан жылға өзгеріп отырады. Ең үлкен өсім 2021 жылы м^2 үшін орташа баға 9,1%-ға өскен кезде тіркелді, бұл тұрғын үй тапшылығын немесе құрылыс шығындарының өсуін көрсетуі мүмкін. Бұл сондай-ақ 2021 жылы COVID-19 пандемиясынан кейін қалпына келтіру өсімі басталған Қазақстандағы экономикалық жағдайдың нәтижесі болуы мүмкін, бұл тұрғын үй сұранысы мен құнына әсер етті. Кейінгі жылдары тұрғын үй бағасының өсуі біршама баяулайды, себебі 2022 жылы өсім 4,2% құрады, бұл 2021 жылмен салыстырғанда төмен, бірақ әлі де айтарлықтай байқалады. 2023 жылы өсу қарқыны қайтадан 4,0%-ға дейін төмендеді, бұл тұрғын үй нарығындағы бағаның тұрақтанғанын көрсетуі мүмкін [3].

Қарағанды облысында тұрғын үй бағасының өсуі бірнеше экономикалық факторларға байланысты болуы мүмкін: инфляция және құрылыс материалдары құнының өсуі, тұрғын үйге сұраныс, халық санының өсуі, мемлекеттік бағдарламалар. Біріншіден, Қазақстанның басқа өңірлеріндегідей, құрылыс материалдары мен мердігерлердің қызметтеріне бағаның өсуі тұрғын үй бағасына айтарлықтай әсер етеді. Екіншіден, тұрғындардың көбеюі жаңа тұрғын үйге деген қажеттілікті арттырады, бұл өз кезегінде шаршы метрдің құнына әсер етеді. Үшіншіден, соңғы жылдары Қазақстанда тұрғын үйді субсидиялау жөніндегі мемлекеттік бағдарламалар белсенді іске асырылуда, олар сатып алу қабілетін арттырып, жылжымайтын мүлікке қосымша сұраныс тудыруы мүмкін. Келесі кестеде Қарағанды облысы бойынша пайдалануға берілген тұрғын үйлердің динамикасы көрсетілген (кесте 2).

Кесте 2 - Қарағанды облысы бойынша пайдалануға берілген тұрғын үй көлемі

Жылдар	Пайдалануға берілген тұрғын үй көлемі, мың м^2	Құрылыс көлемінің өсу қарқыны, %

2020	2000	-
2021	2100	5,0%
2022	2300	9,5%
2023	2450	6,5%

Кесте деректері Қарағанды облысында тұрғын үйді пайдалануға беру көлеміндегі оң динамиканы көрсетеді. 2020 жылы 2 000 мың $м^2$ тұрғын үй алаңы енгізілді, ал 2023 жылға қарай бұл көрсеткіш 2 450 мың $м^2$ дейін ұлғайды, бұл төрт жыл ішінде 22,5%-ға өсуді құрайды. Бұл өсім аймақтағы құрылыс секторын дамытуға бағытталған айтарлықтай күш-жігерді көрсетеді. Қарағанды облысында іске қосылған тұрғын үй көлемінің өсу қарқыны жылдан жылға өзгеріп отырды. 2021 жылы іске қосылған тұрғын үй көлемі 5,0%-ға өсті, бұл COVID-19 пандемиясының жалғасып жатқан салдарына қарамастан тұрақты өсуді көрсетеді. 2022 жылы 9,5%-ға айтарлықтай өсім байқалды, бұл пандемиядан кейін құрылыс процестерінің жеделдеуіне және елдің экономикалық белсенділігінің қалпына келуіне байланысты болуы мүмкін. 2023 жылы құрылыстың өсу қарқыны 6,5%-ға дейін баяулады, бұл әлі де жоғары деңгейде қалып отыр және құрылыс нарығындағы ықтимал экономикалық қиындықтар мен тұрақсыздықтарға қарамастан құрылыс көлемінің үздіксіз өсуін көрсетеді.

Соңғы уақытта Қазақстанда ипотеканы субсидиялау және жастарға арналған бағдарламалар сияқты тұрғын үй құрылысы саласында мемлекеттік қолдау бағдарламалары белсенді іске асырылуда, бұл жеке құрылыс салушыларды құрылыс көлемін ұлғайтуға ынталандырады [4]. Сондай-ақ, Қарағанды облысының құрылыс саласы белсенді дамып келе жатқанын, ал инфрақұрылымды жақсарту, құрылыс материалдары мен мердігерлердің қызметтерінің қолжетімділігі тұрғын үй көлемін ұлғайтуға ықпал ететінін атап өткен жөн.

Тұрғын үй сатып алумен қатар, жалға алу Қарағанды облысындағы жылжымайтын мүлік нарығында да айтарлықтай үлеске ие. Тұрғын үй бағасының өсуімен аймақтың көптеген тұрғындары жылжымайтын мүлікті сатып ала алмайды, бұл жалдау сұранысының артуына ықпал етеді. Жалдау бағасының динамикасын талдау үшін аймақтағы орташа жалдау мөлшерлемесі бойынша деректерді пайдалануға болады (кесте 3).

Кесте 3 - Қарағанды облысындағы 1 бөлмелі пәтердің орташа жалдау мөлшерлемесі

Жылдар	1 бөлмелі пәтер үшін орташа жалдау мөлшерлемесі (теңге)	Жалдау мөлшерлемесінің өсу қарқыны, %
2019	80 000	-
2020	85 000	6,3%
2021	90 000	5,9%
2022	95 000	5,6%
2023	100 000	5,3%

Кестедегі мәліметтер Қарағанды облысындағы 1 бөлмелі пәтер үшін жалдау мөлшерлемелерінің тұрақты өсуін көрсетеді. 2019 жылдан 2023 жылға дейін жалдау мөлшерлемесі 80 000 теңгеден 100 000 теңгеге дейін ұлғайды, бұл бес жыл ішінде 25%-ға өсуді құрайды. Бұл аймақтағы тұрғын үйді жалға алу құнының артуы және жалға берілетін пәтерлерге сұраныстың артуы туралы айтады.

Тұрғын үйді жалға алу мөлшерлемелерінің өсуін бірнеше негізгі факторлармен түсіндіруге болады, тұрғын үй сатып алу бағасының өсуі жағдайында Қарағанды облысында көптеген адамдар пәтер жалдағанды жөн көреді. Бұл экономикалық қиындықтарға да, азаматтардың ұтқырлығының артуына да байланысты болуы мүмкін, сонымен қатар көптеген адамдар ипотека немесе үй сатып ала алмайды. Келесі себеп, қала халқының көбеюі, оның ішінде мигранттар есебінен тұрғын үйді жалға алуға сұраныстың артуына әкеледі. Қарағандыға жұмысқа келетін адамдар көбінесе уақытша баспана іздейді, бұл жалға берілетін жылжымайтын мүлік үшін бәсекелестікті арттырады және бағаны көтереді.

Қарағанды облысындағы тұрғын үй нарығы соңғы жылдары тұрақты өсуді көрсетіп отыр, алайда оларды шешу үшін кешенді және көпжоспарлы тәсілді талап ететін бірқатар елеулі сын-қатерлерге тап болып отыр. Қарағанды облысы Қазақстанның ірі және индустриалды дамыған өңірлерінің бірі ретінде халық санының ұлғаюына тұрақты үрдісті бастан кешуде, бұл тұрғын үйге сұраныстың артуына әкеп соғады. Осы сұранысқа жауап ретінде өңірдің құрылыс саласы жаңа тұрғын үй кешендерін белсенді дамытуда, алайда бұл азаматтардың сапалы және қолжетімді тұрғын үйге деген қажеттіліктерін толық қанағаттандыру үшін жеткіліксіз [5].

Қарағанды облысындағы тұрғын үй нарығының негізгі проблемаларының бірі жылжымайтын мүлік пен жалға алу бағасының күрт өсуі болып табылады. Соңғы бірнеше жылда аймақта үй сатып алу бағасы өсті, сонымен қатар, жалдау ақысы, әсіресе шағын пәтерлер үшін айтарлықтай жоғарылады. Бұл бірқатар факторларға байланысты: құрылыс материалдары бағасының өсуі, құрылыс шығындарының өсуі, сондай-ақ урбанизация мен халықтың көші-қонына байланысты тұрғын үйге сұраныстың артуы. Көптеген азаматтар, әсіресе жастар, көп балалы отбасылар және табысы төмен адамдар тұрғын үймен қамтамасыз етуде қиындықтарға тап болады, бұл халықтың көп бөлігі үшін тұрғын үйге қол жетімділіктің жеткіліксіздігін көрсетеді.

Қарағанды облысында тұрғын үйдің қолжетімділігі мәселесін шешу үшін экономикалық және әлеуметтік аспектілерді ескеру қажет. Атап айтқанда, ипотекалық кредиттеуді дамыту, тұрғын үй құрылысы үшін жағдайларды жақсарту, сондай-ақ халықтың аз қамтылған топтарын қолдаудың мемлекеттік бағдарламасын ынталандыру маңызды бағыт болып табылады. Бұл проблемаларды шешуде аймақтағы экономикалық жағдайдың тұрақтылығы, сондай-ақ тұрғын үй құрылысына және инфрақұрылымды дамытуға инвестициялар тарту мүмкіндігі маңызды рөл атқарады.

Осылайша, Қарағанды облысындағы тұрғын үй нарығының проблемаларын тиімді шешу үшін мемлекеттік бағдарламаларды дамытуды,

инфрақұрылымды жаңғыртуды, жалға алу нарығын қолдауды және құрылыста инновациялық технологияларды енгізуді қамтитын кешенді тәсіл талап етіледі. Жергілікті билік, жеке инвесторлар және халық деңгейіндегі күш-жігердің үйлесуі неғұрлым қолжетімді және жайлы тұрғын үй құруға, азаматтардың өмір сүру сапасын жақсартуға және өңірдегі тұрғын үй нарығының тұрақты дамуына ықпал етуге мүмкіндік береді.

Пайдаланылған көздер тізімі

1. Бекаури А. Опыт строительства социального жилья на примере программы LIHTC // Образование и право, 2018. – №9. - URL: https://cyberleninka.ru/article/n/opyt-stroitelstva-sotsialnogo-zhilya-naprimere-programmy-lihtc

2. А. Абуев. Қазақстанның жылжымайтын мүлік нарығы: талдау және болжамдар. - URL: https://dknews.kz/kz/kazak-tilindegi-makalalar/304280-kazakstannyn-zhylzhymaytyn-mulik-narygy-taldau-zhane (жүгінген күні 02.10.2023)

3. Қарағанды мен Қарағанды облысында тұрғын үй саласын дамыту перспективалары //Жылжымайтын мүлік және құрылыс сараптамалық журналы, 2023. - №3 (7). - Б. 40–52.

4. Қарағандыда салынып жатқан тұрғын үй кешендерінің қайсысында рұқсат құжаттары бар. - URL: https://www.gov.kz/memleket/entities/karaganda/press/news/details/891917 (жүгінген күні 28.11.2024)

5. Мұхамеджанов А.Р. Инфляция және экономикалық өзгерістер жағдайындағы Қазақстанның тұрғын үй секторын талдау: Қарағанды тәжірибесі //Экономика және нарық, 2023. - №18 (4). – Б. 110-119.